Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Direkt: 08 624 74 xx
Allmänt: info@wwf.se
saskia.tegnell@wwf.se
www.wwf.se

Ulriksdal 21 oktober 2024

Kommunstyrelsen
Stockholm Stad
Diarienummer KS 2023/416

Remissvar från Världsnaturfonden WWF angående Stockholms klimathandlingsplan 2030

WWF har tidigare skickat in remissvar på remissen av Stockholms miljöprogram (juni 2024) och har till detta remissvar valt att skicka in delar av samma inspel igen. Dessa inspel är utvalda då de är viktiga att ha med i färdigställandet av båda dokumenten.

Övergripande inspel:

- **Tydliggör samband mellan klimat och biologisk mångfald:** WWFs övertygelse är att klimatfrågan måste hanteras parallellt med krisen för den biologiska mångfalden och att naturbaserade lösningar måste prioriteras. Arbetet med minskade utsläpp, klimatanpassning och utveckling av biologisk mångfald sker traditionellt sett i olika förvaltningar. WWF anser att klimathandlingsplanen bör hantera detta samband.
- **Använd och utveckla Stockholms roll som förebild:** WWF ser att Stockholms ambitiösa omställningsarbete är en viktig del i Sveriges omställning. Stockholm har en viktig ledarskapsfunktion för andra städer i Sverige och globalt i tider där nationell och EU politik inte ökar sina ambitioner i den takt som krävs. WWF uppmuntrar Stockholm stad att i planen tydliggöra hur denna roll kan användas och utvecklas.

Specifika inspel från WWFs remissvar på Stockholms stads miljöprogram som behöver tas med i vidareutvecklingen av klimathandlingsplanen:

- **Bredda kompetensutvecklingen:** WWF anser att det är bra att kompetensutveckling av stadens medarbetare inom rättvis omställning lyfts och vill peka på vikten av att inkludera tjänstepersoner inom energiförsörjning, livsmedelsförsörjning, måltidspersonal, infrastrukturutveckling, stadsutveckling och klimatanpassning (samt andra teknikfokuserade delar av staden) i detta.
- **Bredda samverkan med civilsamhället**: WWF anser att engagera och stärka samverkan med civilsamhället är ett viktigt arbetssätt för att nå mål om en rättvis omställning. Utöver kunskap om miljö- och klimatfrågor har civilsamhället mycket kunskap om och erfarenhet av medborgarengagemang. WWF ser att föreningsstöd riktat till civilsamhälles-organisationer som har fokus på medborgarengagemang kan stärka arbetet ytterligare.
- **Tydliggör förhållande till CCS och bio-CCS:** WWF anser att CCS aldrig ska användas som en ursäkt att fortsätta använda fossila bränslen. WWF saknar ett tydligt förhållningssätt till CCS från Stockholms stad i klimathandlingsplanen. WWF menar att CCS endast är en lösning där utsläppsminskningar är omöjliga/orimliga och att CCS när

det tillämpas alltid sker i kombination med andra insatser såsom minskning av avfall, energieffektivisering osv. Därutöver ser WWF att det behövs transparens och tydlighet i programmet kring hur negativa utsläpp genom bio-CCS bidrar till Stockholms klimatmål då utsläppskrediter från Stockholm Exergi också ska säljas på den frivilliga marknaden. Det är mycket viktigt att undvika dubbelräkning.

- **Utveckla arbetet med *naturliga* kolsänkor:** kolsänkor nämns men fokus på naturliga kolsänkor kan utvecklas då de är och kommer att bli en väldigt viktig del i arbetet med negativa utsläpp. Här finns och utvecklas mycket kunskap just nu. Därför uppmanar WWF Stockholm stad att beskriva mer hur staden vill utreda, lära mer om och arbeta med verifiering av naturliga kolsänkor.
- **Ta in fler aspekter kring värme och kyla:** programmet går in på hur staden ska arbeta med utsläpp från fjärrvärme. WWF ser att detta arbete kan breddas och anser att programmet bör inkludera potentialen av solvärme. Energimyndigheten har visat att det vore ekonomiskt lönsamt att ersätta hälften av biobränslen i Sveriges fjärrvärme med system där solvärme kombineras med säsongslager. Denna teknik kan dessutom bidra till minskade kostnader för fjärrvärmen. Vidare saknar WWF skrivningar om hur staden ser på utvecklingen av (fjärr)kyla.
- **Utvecklat förhållningssätt till energigemenskaper**: handlingsplanen bör beskriva hur staden ska arbeta med energigemenskaper och lokal produktion av elektricitet.
- **Bredda åtgärder för transporter**: WWF ser att fler åtgärder kan beskrivas i handlingsplanen avseende hållbara och fossilfria transporter. Sänkt bashastighet inom tättbebyggt område är en mycket viktig åtgärd för att bidra till minskade växthusgasutsläpp, bättre luftkvalitet, ökad trafiksäkerhet, mer attraktiva boendemiljöer och förbättrad folkhälsa. Det ger också en indirekt effekt i minskade utsläpp när cykel och kollektivtrafik blir mer attraktiva resealternativ. Enligt WWF bör bashastigheten sänkas generellt till 30 km/h inom tätbebyggt område. Vidare lyfter WWF gärna Gent-modellen som en användbar modell för städer. Modellen innebär ett paket av åtgärder som minskar genomfartstrafik och öka åtgärder för förbättrade cykel- och gångmöjligheter samt kollektivtrafik. Mer går att läsa i vår rapport "Att göra en Gent".
- **Verka för fler nationella styrmedel:** WWF ser positivt på att Stockholm stad ser en roll i att påverka nationella styrmedel. Exempel som WWF ser är viktiga är landsbygdmiljöavtal, utvecklade stadsmiljöavtal, färdmedelsneutrala reseavdrag och vägskatt för tunga och lätta fordon som är differentierad utifrån geografi och miljöprestanda. Se även vårt inspel till Regeringens handlingsplan.
- **Minska utsläpp från mat och livsmedelssystem**: WWF saknar konkreta åtgärder för att minska utsläpp från mat. Exempel är att WWFs One Planet Plate inom stadens organisation och arbeta med inköp av mat till alla interna möten, konferenser, festligheter etc.
- **Inkludera arbete med matmiljöer:** Arbete med att skapa och stödja matmiljöer som underlättar hållbara och hälsosamma val är viktigt för att göra det lätt för konsumenter att göra rätt. WWF ser att Stockholms stad kan utveckla arbetet med hållbara matmiljöer i stadsplanering, etableringspolicies, kravställning gentemot leverantörer och/eller samverkan med externa hyresgäster i offentligt finansierade miljöer såsom skolor, idrottshallar, simhallar, kommunala arbetsplatser etc. Inom offentliga matmiljöer kan faktorer som utbud, tillgänglighet, exponering, marknadsföring, prissättning och information vara avgörande för att stödja medborgare till en hållbar livsmedelskonsumtion.
- **Satsa på informations- och utbildningsinsatser för hållbarare livsmedelssystem**: Forskare har påtalat behovet av mer livsmedelsproduktion omkring Mälardalen för att försörja staden med mer hållbart producerade livsmedel. WWF ser att detta kan kombineras med informations- och utbildningssatsningar i stadens organisation, och då

även inkludera biologisk mångfald och gärna gynna producenter med ekologisk odling och betande djur. Skolträdgårdar som integreras i undervisning och måltidsservice är också en insats som bör utforskas för att skapa ökad förståelse för matens ursprung och produktion. Staden bör arbeta för att sätta upp strukturer för ett skolodlingsprogram som samarbetsarena för mat och pedagogik i skolor.

För Världsnaturfonden WWF,

Gunilla Elsässer
Avdelningschef klimat, mat & energi

Saskia Tegnell
Sakkunnig klimat, hållbar energi och stadsutveckling